

DEO Suffragante,
DISSERTATIO PHILOSOPHICA,

LINGVAM

EJUSQVE

PERFECTIONEM

EXHIBENS,

Qvam,

Exc. Indultu Cel. Ord. Phil. in Reg. & Illustri
Aboënsi Athenao,

PRÆSIDE

CAROLO
MESTERTON,

Log. & Metaph. Prof. Reg. & Ord.

Publicae honorum disquisitioni decenter submittit

ALUMNUS REGIUS

LAURENTIUS PETRUS LINGH

Smolandus,

Die XVII. Martii, Anni MDCCXLIX.

Loco horisque ante meridiem consvetis.

ABOÆ, Excud. JOH. KÆMPE, Reg. Acad. Typ.

MONSIEUR
PIERRE VON TÖRNE,
Lieutenant Colonel du Régiment de Nylandie,
Et
Chevalier de l' Ordre Roial de l' Epée.

UNE chose de conséquence exige aussi une expression parfaite. Suivant cette vérité, le petit ouvrage, qui se présente à Vous, quoiqu' il dépeigne ou plutôt touche seulement la Langue Parfaite, le tout ne seroit pourtant, qu' un imparfait commencement des mérites & des éminentes qualités, qui ont rendu Votre Nom agréable, cher & illustre. L' echo de la voix publique en est le meilleur témoin & fait assez voir, qu' un pinceau émoussé obscurcirait plutôt de tels raïons, que de les éclaircir. Pour cette raison agréez, Monsieur, que me renfermant dans les bornes d' un respectueux silence je ne les franchisse, que pour Vous témoigner ouvertement, combien je suis sensible à l' honneur, dont il Vous a plu, il y a quelque tems, pourvoir un serviteur, en confiant Votre cher Fils

à sa

à sa direction. Il est vrai, que j' ai balancé beaucoup, à accomplir mes desirs, en dédiant à un Homme si illustre de telles foibles lignes: Mais le souvenir de cet bonheur m' a enfin levé tout scrupule & donné de la hardiesse. Ainsi, apuë d' un tel choix, ce m' est un bonheur, de montrer au Public ma reconnoissance, & particulièrement le profond respect, que j' ai pour Votre Personne. Prenez donc, Monsieur, je Vous supplie, en bonne part cette intention, daignez même honorer à l' avenir de Votre protection & de Vos bonnes graces celui, qui ose Vous offrir avec soumission ces foibles prémices de sa jeunesse. Au reste, qui plaise au Tout-Puissant Vous accorder & à Votre très noble Famille toute la felicité imaginable longues années ici, & après le salut éternel dans les lieux très heureux. C' est le souhait de celui, qui demeurera
toute sa vie

MONSIEUR

Votre très humble & très respectueux
serviteur

LAURENT PIER. LINGH.

MAGNIFICO DOMINO RECTORI

D^N. ALGOTHO A.
SCARIN,

Hist. & Philos. Civilis in alma, quæ Aboæ floret,
Academia PROFESSORI atque BIBLIOTHECARIO
Regio & Ordinario,
MÆCENATI MAXIMO.

Obstat verborum defectus, quo minus in quantum, qui
Tuæ Magnificentiae affectum meum declararem, di-
fuerim obstrictus, exprimere queam. Causæ, sæque gravissi-
mae, non sunt e longinquo arcendae: Quippe, ex quo Aurai-
cum hoc Lyceum salutare, & a Tua Magnificentia cognosci,
fors felicior mihi concessit, singulari prorsus tantoque memo-
licet immeritum, cumulatim voluisti favore, ut elogium te-
nui meae Minervae multis superet excedatve parasangis. Ve-
rum quid rependam? Proh dolor! in gremio deprehendo ni-
hil, praeter ardens desiderium voto satisfaciendi debito. Res-
picias itaque, Mæcenas Maxime, affectum pro effectu. Sus-
cipias hoc, opusculum, quod Tuæ Magnificentiae sacra-
tum esse, gestio. Largior quidem, illud tam Amplissimo No-
mine indignum; Sinas tamen pignus agere animi devotissi-
mi & gratissimi: Quid? quod, submisisse contendo, sveto etiam
posthac dignum favore censeas eum, qui pro Tua, Magni-
fice Vir, ut & Familiae Tuæ Nobilissimæ omnigena & diu-
turna prosperitate ad Summum Moderatorem sinceræ sedulo
tendet palmas. Permansurus ad urnam usque

MAGNIFICENTIAE TUÆ

Clientis humillimus & devotissimus
LAURENT. PET. LINGH.

Viro Maxime Reverendo atque Amplissimo

**D^N. OLAVO
OSANDRO,**

**S. S. Theologiæ DOCTORI Celeberrimo, Diœceseos
Vexionensis ARCHI-PRÆPOSITO longe meritissimo,
Ven. Consiſt. Eccleſiaſt. ADSESSORI PRIMARIO,
MÆCENATI MAXIMO.**

Fluctibus ſpei & metus, utrum Tua, Vir ſumme Vene-
rande, lumina impolito hoc adfectare auderem exerci-
tio, me diu jaſtatum, fateor. At, ſic vacillanti portum
tandem aperuit memoria favoris propenſiſſimi, quo rei lite-
rariæ ſtudioſos perpetim excipere ſoleſ. Ex rationem cul-
pam audaciæ pignore innocentiae exploſuram! Ne ſuccen-
ſeas igitur, Mæcenas Maxime, auſibus, nec agraſti huic
iugenii mei factui ex nitore Nominis Tui Celeberrimi ſæ-
nerari lucem, eundem quibusvis commendatum reddituram,
refrageris. Quin etiam, ſupplex obſecro, inter clientes Tuos
aliquo me quoque dignum habeas loco. Cujus deſideriis
compoſ Summum rerum Statorem venerabor, ut Te, Mæ-
cenas Maxime, ab omni ſævæ fortunæ icſtu in longam
annorum ſeriem ſartum teſtumque conſeruet, quo, ſub Tan-
ti Viri auſpicio, diu viſeat eccleſia Dei, Familia Tua No-
biliſſima experiatur ſolatiſm, nec non alumni Muſarum ful-
orum inconcuſſum. Hujuſcemodi vota non fucata nuncu-
pare perfeverabit.

Maxime Reverendi Nominis Tui

Clieus humillimus & devotiſſimus
LAURENT. PET. LINGH.

Viris admodum Reverendis atque Praeclarissimis

DOMINIS MAGISTRIS,

In Reg. Vexionensi Gymnasio S. S. Theol. ac Phil. **LECTORIBUS** dexterrimis, S. Synedrii **ADSESSORIBUS** æquissimis, ut olim Præceptoribus fidelissimis; ita nunc Patronis & Promotoribus propensissimis quavis pietate jugiter colendis.

Plurimum Reverendo atque Praeclarissimo

Dn. MAGNO THELIN,

Pastori in Rårda & Hånger vigilantissimo, Avunculo unico & benignissimo ad cineres usque omni honoris cultu mihi prosequendo.

Plurimum Reverendo atque Praeclarissimo

Dn. MAGNO BOLIN,

Coetus Dei in Femstöd Pastori fidelissimo, Fautori & Evergetæ jugi animi affectu suscipiendo.

Perquam Reverendo & Doctissimo

Dn. ANDREÆ IFLANDRO,

Sacellano in Odensöd / Lidhult & Brå adcuratissimo, Benefactori & amico æstumatissimo.

V*estra, PROMOTORES, FAUTORES & BENEFACTORES*
cumenta hac occasione silentio suppressere, foret nihil aliud,
stris tirocinium hoc quaecumque, in tesseram gratæ mentis
ficere audeo. Adspiciatis, rogo, hoc munusculum placido
Vobis commendata habeatis. Sic, pro Vestra Vestrorumque peren-

Admodum, Plurimum & Perquam

Cultore observantissi-

AUCTORE &

Plurimum Reverendo atqve Praeclarissimo

Dn. Mag. SVENONI ALMQVIST

Pastori ecclesiarum, quæ Deo in Umanyd & Gällens-
testia colliguntur, meritissimo, Fautori quocunqve Ze-
lo & observantiæ cultu ætatem iulpiciendo.

Plurimum Reverendo atqve Praeclarissimo

Dn. Mag. SVENONI STRÖMVALL,

Ecclesiarum in Odensö / Lidhult & Brå Pastori di-
gnissimo, Fautori Singulari multis nominibus
semper venerando.

Plurimum Reverendo atqve Praeclarissimo,

Dn. Mag. NICOLAO HEURLIN,

Nofocomii Vexionensis Pastori laudatissimo, Con-
lobrino & Evergetæ nunquam non honorando.

Perquam Reverendo & Doctissimo

Dn. PETRO PALMELÖF,

Sacellano in Bolmsö / Tannäcker & Dannäs soler-
tissimo, cognatione juncto & Amico certissimo.

*Optimi, tam sedulae institutionis, quam alius benivolentiae do-
quam notam ingratitude penitus incurrere. Hinc, oculis Ve-
dicemqve redhostimenti eorum, quæ in me contulisti, sub-
vultu: Et insuper me, meaqve fata, procellis fortunæ vexata,
ni incolumitate suspirii indefessi nihil unquam desiderabitur in
Reverend. Nominum Vestrorum*

mo & devotissimo

RESPONDENTE.

Högtåhrade Herrar och Wälgynnare/

Herr JOHAN LEMCHEN,

Min Gunstige Norbroder.

Herr SVEN COLLIN.

Herr GEORG EKEGREHN.

Samt

Herr LARS LEMCHEN,

Min R. Broder.

För röhn af tacksamhet / Anhörige och Wänner /
För godhet mig är wist / at EDER gifwes fram
Så blad om SPRÅK / hwars art SWEDSKA
HEER känner.

Deh fast mot EDER gunst fins ringa dylikt fram /
Wptagen dock / då brist på rätt erkänsla märkes /

Hwad ödet såleds mig i huset låtit te

Benågit: Hwaremot ny plicht hos mig utwårkes /

Hwars achtning tiden sielf at glömskan ej skall gie!

Then Högste kröne EDR beständig uti tiden

Med wälgång: Deh / då sent tim glasen runnit ut /

Förlåne EDER ro ther sällhet blott är liden!

Så önskar trogit then / som blifwer til et slut

Mine Högtåhrade Herrars och Wälgynnars

Gödsamste tienare

LAUR. PET. LINGH.

§. I.

In signa profecto adeoque excelsa sunt opera summi Numinis, ut modum elogii humani longe lateque superent. Alia ut supersedeamus, sola id stabilit facultas, cujus sensa animi aliis detegendi mortalesprehenduntur capaces. Facultatem hanc non unico tantum, sed multiplicibus diversisque indicari posse signis, quis ibit inficias? Dixit nonnemo: (a) *ira contractis, tristitia deductis, hilaritas remissis, ostenditur superciliis.* Cicero, (b) *compositum & delibutum, contendit, capillum contentum prodere aliorum.* Mos fuit apud Romanos, ut criminis rei, dum sententia erat dicenda, in terram provoluti oscularentur genua iudicum, quo eos ad commiserationem permoverent. (c) *Tot & plura, quam, quæ ob- tulo depingi queant calamo, alia dantur animi indicia.* Verum enim vero, quam commoda sint multa; reliquis tamen palmam quasi præripere videntur vivi illi soni, qui voces & vocabula efficiunt mentisque sunt interpretes. Vox per ipsam

A

indo-

(a) *Quintil. XI. 3.* (b) *Orat. I. pro Sext. Ros. Amer. C. XLVI.* (c) *Valer. Max. VIII, 1. 6.*

indolem dispelcenda est in articulata & non articulata. Illam constituunt vocales & consonantes: hanc vero non item. Tribuitur inde vox inarticulata & homini & bruto: ut priori in risu, fletu: posteriori, ut hinnitus eqvo, balatus ovi, & sic porro. Articulata vero homini competit soli, & bruto, proprie loquendo, non, nisi *foran in sensu generaliori* & minus usitato *ipsas modificationes articulationem vocis appellare placeat*, dicit Carpovius (d). Fuere quidem varii, quibus contraria tueri arrisic: ut, ex antiquioribus, Plutarchus, Empedocles, Sext. Empiricus, Porphyrius: recentiorum vero H. Vossius & Hier. Rorarius. (e) Ast, licet didicerit psittacus quaedam producere vocabula; sapit tamen ejusmodi loquela plus imitationis nachahmen vocis humanae, quam sermonis. (f) Negamus hinc, bruta natura duce vocabula posse depromere: non vero arte & assuetudine id fieri. Sed propius ad rem. Voces articulatae, quibus inde enucleantur alii, dicuntur a Logicis rermi. (g) Ex horum vel vocabulorum compositione provenit sermo, ipsum statum mentis ostendens. De hoc Hubnerus (h) *Sermo*, inquit, *ist ein aus der Luft-Röhre kommender und in dem Munde vielfaltig*

(d) *In medit. Philosophico Critica de perfectione linguae C. I. §. 16.* (e) *Morbofius in Potyh. Lit. L. I. C. I. §. 3.* Et *Paschius de inventis non antiquis p. 811.*

(f) *Valebit Lex. Phil. ed. 2. n. 2114.* (g) *Wolf. Log. p. 1. Sect. II. C. III. §. 16.* (h) *In Natur- & Kunst- Berg-gewerck- und Handlung- Lex. n. 1651.*

fälschlich modificirter Schall und Laut/ durch welchen wir das Vermögen haben/ unser Gedancken andern Menschen zu offenbaren. Et Pufendorfius: (i) *Sermo est vox articulata, ex impositione hominum, ad communicanda animi sensa, aliquid significans. Quemadmodum termini dantur obsecuri, vel clari, pro indole notionis illis inhærentis; ita idem etiam valet de sermone, ratione terminorum. Clarius, puta, dum quis eundem sensum, quem alter intendit, cum verbis prolatis connectit: In casu vero opposito, obsecurus. Unde, in priori statu alter alterum intelligere, inque posteriori, non, dicitur. Sed sine ulteriore ambage ad ipsam Lingvam.*

§. II.

Contemplationem lingvæ, ceu membri sive organi gustus, missam facimus, dupliei modo illam præterea sumi, attendentes. Sic lingua vocatur primo ipsa potentia seu facultas, qua pollet homo, cogitata sua aliis voce declarandi: deinde nomine lingvæ venit quoque ipsa vox, mentem nostram evolvens. (a) Nos vero per *lingvam* volumus habitam ita constituendi sermonem, ut ab aliis exhauriatur, & dicitur Svecice *Språk eller Tungomåhl*. Natura concessit quidem homini loquendi facultatem; (b) at non habitum. Illud colligitur ex ipso actu: hoc evincit consideratio aliarum lin-

A 2

gva.

(i) De officio hom. & civis L. I. C. X. obs. m. 242.

(a) Valch. in Lex. Phil. ed. 2. n. 2410. dignus est, qui hic de re legatur. (b) Aristot. Pol. L. I. C. 2. Et Quin. Eth. L. II. C. 16.

gvarum, quæ non, nisi per exercitationes, addiscuntur. Argute igitur Valchius ut & vere: (c) Die natur theilt dem Menschen das Vermögen zu reden mit; die Fertigkeit aber erlanget er durch die Übung vermittelst der Nachahmung / daß er nach und nach diese oder jene Sprache zu reden fähig wird. Largimur, protoplastis impertitum etiam fuisse habitum; sed adscribendum peculiari Dei dispositioni oportet. Cæteroque, horum linguam, licet quænam, utram hebræa an alia fuerit, haud convenienter eruditi; (d) unam tamen & indivisam ad constructionem usque turris Babylonicæ permansisse, auctoritate S. Codicis (e) ducti censemus. Existere quidem, alia quæ diversitatis linguarum incubula excogitaturi, vel omnino secessum fecerunt a dicto allato, ut Borrichius; (f) vel illud in significatum detorserunt inversum. (g) Quam vero sinistra talia sint iudicia, patet ex versibus 7. 8. 9. cap. hujus, perturbationem linguæ causam fuisse separationis opificum, & non hanc illius, expresse docentibus. Verum, his cuilibet pio verbi divini æstimatori relictis, obiter disquiremus: Num, post tantam linguarum confusionem, aliqua lingua existerit universalis? Ad hoc: stricte universalis nul-

(c) In Lex. oib. n. 2814. (d) Clerc in sentiment des quelques Theologiens de Hollande sur l'hist. crit. ep. 19. p. 122. Et Buxtorf. in diss. Philol. Theol. n. 1.

(e) Gen. XI. Cap. 7. V. conf. cum I. V. (f) In Diatriba de causis divers. Ling. §. 7. seqq. Et Brerewood de divers. lingv.

nulla fuit, sed tantummodo, quæ vices talis lin-
 gva subire posset. Loco hujus habita fuit, olim
 græca, nunc vero latina. (b) Incrementa illi ad-
 debant bella Alexandri M. ejusque successorum per
 orientem, ante natum Messiam; per occidentem ve-
 ro literæ & philolophia, quæ in Græcia doceba-
 tur. Inde Cicero: (i) *græca*, inquit, *ubivis sonant.*
 Accedit, quod postea, græco sermone, sine dubio,
 velut pluribus tum noto, novum Testamentum du-
 ctu Spiritus S. fuerit publici juris factum. A græca
 vero ad latinam. Hæc tanti pretii fuit, ut latine
 loqui, idem esset, ac pure & eleganter loqui. (k)
 Immo, contenditur, adeo præclare tradita hoc Qui-
 ritum sermone, ut esset damnum, idque haud faci-
 le refarciendum, si literaria res ejus faceret jactu-
 ram (l). Hinc adsignatur lingua latina orbi erudi-
 to, ideoque præsertim nuncupatur universalis, quæ
 in omnibus saltim cultioribus terris eam calleant do-
 cti, idque sane, ut ope ejus lingvæ sensa animi et-
 iam detegant peregrinis.

§. III.

Diversitatem lingvarum dari multiplicem, vel
 inficetæ plebi est notum. Quot enim regiones,

tot
 (g) Herman von der Hardt in *Ephem. Philolog. disc. 3.*
 Cui addas Vitrinam in *obs. sacr. L. 1. Diss. 1.* (b) Car-
 povius in *med. phil. Critica C. 1. §. 83.* (i) In *Orat.*
pro Archia. (k) Cicero *de optimo genere orat. C. II.* (l)
Inspiciatur diff. Ol. Borrichii de studio lat. purae. Et Præ-
fat. Mosheimii ad Lex. Antibarb. Nottenii. (m) Car-
 povius in *medit. supra cit.*

tot lingvarum genera. Omnium numerum intrare, est supervacaneum: sufficit, lingvam, ut vernaculam vel peregrinam, contemplari. Illa ea est lingua, quam cognitio nullius alius antecedit. Ita, si quis lingvæ Svecanæ rudis in Galliam ductus, licet in Svecia natus vel educatus fuisset, Gallorum lingvæ prius existeret ignarus; tum non amplius Svecana, sed Gallica lingua ei erit vernacula. Ad hanc discendam opus est crebro exercitio, ipsumque modum ostendit Carpovius hilce: (a) *Dum infans sensu objectum percipit, & audit sonum nominis pronunciatum, tamdiu organa loquelæ torquet, donec similem sonum protrudat. Quo peracto, ad modum vocabulæ construendi ab aliis adhibitum attendens, simili modo ad habitum sermonem intelligibilem formandi, h. e. ad lingvam, pervenit.* Occurrit hic quæstio: an & quousque surdus lingvam discere queat? Circa quam pro & contra disputatur. Notandum vero, solertiam humanam surdos loquendi artem docuisse (b). Neque hoc effectu difficile, est assertio Thummigii, (c) quin adhuc difficilius infantem, qui auditu solum sonum percipit, ad loquendum perducere; præcipue, quum surdo non sit ignota formatio soni in ore loquentis. Miramur hoc; sed adhuc magis relationem Salmurii, (d) dum narrat: inventum, seculo proxime præterlapso, in Gallia fuisse, qui, lingua

(a) *In med. phil. critica, C. I. §. 33.* (b) *J. Wallis in tr. grammatico-phys. de loqvela s. sonorum formatione. Et Morbofius de paradoxis sensuum C. 3. p. 316. diss. Acad.*
 (c) *In versuch. 3. St. n. 6. p. 206.* (d) *Vid. ejus A-*

lingva licet carens, omnes nihilo secius Alphaberi-
 literas, vi reliquarum oris partium, pronunciare
 potuit. Porro ad lingvam peregrinam quod pertinet:
 per hanc intelligitur nihil aliud, quam ea lingva,
 cujus cognitionem antegreditur peritia vernaculæ.
 Usu vel instructione adquiritur, & naturaliter si fiat,
 adit crebra, ut in lingva vernacula, exercitatio,
 idque ob absentiam habitus loqvendi naturalis. §.
 II. Quod his forsan objicitur effatum Lucæ de A-
 postolis, quos habitu lingvarum, prima luce Pen-
 tecostes, imbuit Deus; (e) opus est, hoc mira-
 culum fuisse, credamus. Cæteroquin, hunc habi-
 tum ultra primum diem non durasse, contendebat.
 Salmasius (f). Sed regerit Carpovius, (g) exi-
 stimans: symbolum externum habitus, quod appa-
 rens erat divisio lingvæ in ore igneæ, die primo
 præterito, evanuisse; non vero ipsum habitum, ut-
 pote quem scopus intentus, qui erat verbi divini
 prædicatio, necessario exigebat.

§. IV.

Ideam lingvæ hæcenus paucis delineatam sequi-
 tur nunc ejus exercitatio. Atqui hanc exposi-
 turi, in antecessum, de Scriptura, ut altero ejus
 medio, obiter dicemus. Scriptura itaque absolvi-
 tur certis signis vocum vices subeuntibus. Primos
 ejusmodi signorum fontes inquirere, defertur arti
 criticæ, sat nobis scire: ea, ad instar vocabulorum,
 esse

*glossomographiam edit. 1630. (e) Act. II: 1 seqq.
 (f) In comment. de Hellenismo p. 22. (g) In med.,
 antea cit. C. 1, §. 37.*

8
 esse arbitraria, id quod ipsa literarum indoles luculenter testatur. Sic quaedam nationes lingvis diversis, sed literis iisdem utuntur: e. g. Sviones, Germani, Dani, aliæ rursus dissimilibus, ut, Syri, Græci, Galli, &c. Dicta itaque docent, vocabula, ut ajunt, utramque facere paginam, & consequenter, linguam exerceri vel per loquelam, vel per scripturam (a). Veritatem insuper inculcat experientia, qua magistra scimus, peritiam linguæ sæpe loquendo augeri. Unde πολυθρολλησι illud Gallorum: *En parlant, on apprend à parler*. Præcipue conspicitur robur veritatis in rudibus regularum linguæ, & tamen crebra loquela linguæ peregrinæ gnaris. Quod scripturam attinet: illa quoque insigne prorsus lumen foeneratur linguæ. Valet enim illud: Memoriam melius infigitur, quidquid calamo prius committitur. De cætero, ut præstantia utriusque mediæ talis exercitationis levi attingatur quoque periculo, observamus: loquelam feliciori quidem fidere cieri affectus & vividioribus cogitata depingere coloribus, unde Canzius (b): *Vox, inquit, ore pronuntiata, quoniam viva est, languidos excitando, cum illis tanquam vitam communicat, ideoque voluptatis sinceræ est efficiens*. Verum, loquela licet efficacior sic censeatur scriptura, hæc tamen certo respectu antecellit. Illa enim præsentibus tantum se considerandam sistit: scriptura autem absentibus etiam mentem nostram

(a) Vid. Carpo. in med. phil. erit. C. 1. (b) In laudanda hypoerisi, ed. Tur. p. 333. §. 113. Huic quoque accedit, præter alios, Ciauberg. in Phys. Cont. p. §. C. LXIV. §. 1962.

gram aperit. Quid? quod præcepta eruditorum, huius ope nobis, posterisque unice referentur. En has & plures, quas scriptura suis cultoribus suppedit, prærogativas. At robor asserti in propatulo. A lingua igitur ad ejus perfectionem volvetur oratio.

§. V.

Vocabulum perfectionis varie a variis sumitur. Inquit Rüdigerus: (a) perfectionem, dico omne id, quod ens secundum rectam rationem sibi conveniens deprehendit. Volfius rursus perfectionem vocat consensum in varietate, s. plurimum a se differentium in uno (b). Et alii aliter. Nos vero Volfio proxime accedentes per perfectionem intelligimus consensum variorum ad finem obtinendum. Inde conspicuum est, fastidium perfectionis metiendum esse ex amiciove vel minus differentium in ente convenientia, nec non, quo facilius meliusve pertingitur finis, eo perfectius esse medium. Sapientissimus Conditor hominem potentia loquendi atque scribendi ornavit, quo notiones suis similes in aliis excitet. Unde Xenophon: Ἄνθρωποι μὲν εἰ ἀνθρώπων θεοὶ ἔδοσαν λόγῳ διδάσκειν ἃ θεοὶ πιστεῖν. ac dii quidem hoc concessere hominibus, alios ut doceant oratione, quo facto opus sit (c). In eo itaque consistit finis lingvæ, ut alter alterum intelligat; quare Canzius: (d) Qui animi vult sensa cum aliis communicare, is & vult intelligi. Atque sic, licet ipsi perfectioni interdum ad-

B

hære-

(a) Inst. erud. ed. 3. p. 381. (b) Legatur Volf. & Baumist. in Met. C. XIII. §. 202. (c) Xenoph. de re equestri Græc. p. 557. (d) Insp. Orator. scientiarum familiaris totis cognata, ed. Tur. p. 206. §. 1126.

hæreat imperfectio (e); nihilo minus perspicit attentus horum contemplator, linguam illam dici perfectam, quæ fini allato sufficienter responderet. De quanam lingua hoc potest dici, investigare, non constituimus; quin potius notas perfectæ linguæ necessario debitas levi calamo delineare. Et quod res eo dilucidioribus explanetur pigmentis, eo ordine procedendum, ut primo ostendantur quæ sunt observanda, tanquam perfectioni in primis intervientia; & deinde, quæ fugienda, ut eidem maxime noxia & inimica.

§. VI.

Faciliori negotio percipiuntur ea, quibus indoles ipsius rei quasi inhæret, quam, quæ ab illa deprehenduntur separata. Sic, quum finis linguæ exerceat intelligentiam, primo rebus ea nomina, quæ ab ipsarum essentia vel natura non divelluntur, imponenda sunt. In asserti penetralia descendit Borrichius, dum mentem suam sequentibus verbis exprimit: (a). *Eae voces sunt nobiliores censendae, quæ non casu velut improviso res notant, sed adhibita, quantum fieri potest, ratione naturam rerum intuentur. Quomodo enim imago illa laudatissima, quæ rem melius reddit; ita voces, imagines rerum, eae convenientissimæ, quæ ad ipsam naturam rerum exprimendam propius accedunt. Felici affecta quidem est hebræa lingua, hoc in casu, fato: contendere vero, eam ad id fastigium perfectionis ascendisse, ut omni-*

(e) Gottschedius T. 1. p. 133. In den ersten Gründen der gesammten Welt-weisheit.

(a) In Diatriba de causis div. lingu. §. 3. & §. 8. p. 19.

mnibus & singulis rebus nomina adsint essentialia, foret opus alexæ periculosa plenum. Tantum tamen abest, ut inde tollatur possibilitas lingvæ essentialis, ut potius eam adstruant tam aliarum, quam præsertim permulta lingvæ hebrææ exempla. (b) Ita, e לָנִי redemit dicitur Christus *Goël*, qualem se etiam exhibuit; balare, sibilare nomen reportant ex ipso sono, & sic deinceps. Bene igitur Borrichius: (c) *Datur, inquit, lingua receptis perfectior, & ex intima cognitione consensuum dissensuumque rerum naturalium deducta.* Ulterius autem, sicut quidquid essentiam rerum indicat facile est intellectu; ita quoque congruentia terminorum vocumque cognatio, utpote quæ utraque, ope phantasiæ, cito percipitur, dum ideam alterius juvat mentio unius; v. g. sincerus, sinceritas &c. Est hujuscemodi soni similitudo in lingua perfecta necessaria, & ad cognationem vocum respiciendum, in primis ubi usus, quem penes arbitrium est & vis & norma loquendi (d), defuerit, ne sermo sit mente cassus, quem Logici (e) ad inferos amandare satagunt.

§. VII.

PER anfractus ea sectari, quæ brevius faciliusve obtineri possunt, sanæ rationi ducitur contrarium. Consistit itaque adhæc perfectæ lingvæ criterium in justa brevitate & commoditate. *Quæritur:*

B 2

tur:

- (b) *Carpovius idem it stabilitum in med. ph. erit. C. II. §. 141.* (c) *Tr. supra cit. §. 18. p. 45 seqq.* (d) *Horat. in arte poet. v. 72.* (e) *Baumeist. Logic. C. II. §. 128.*

tur: (a) Quid opus est longis in senatu sententiis, cum optimi cito consentiant? idem hic quadrat in linguam. Latet enim neminem, sensui verborum per periphraseis, praesertim ex oscitatione potius, quam necessitate assumtas, caliginem offundi. Hinc, ut intelligentiae & commoditatis simul & semel consulatur, exprimendus est dispar notioem primariam ingrediens gradus, in nominibus, una voce: v. g. doctus, doctior doctissimus, liber libellus &c. Scite intermitteantur literae, ne loquenti, vel per assiduum gutturis agitationem, vel per organorum loquelae distortionem, quid molestiae adteratur (b). Quin etiam vocabula ipsa debent omnem respicere prolixitatem & intra cancellos coarctari angustiores. De priori sibi gratulari potest lingua hebraea, cujus omnis radix tribus ordinarie constat literis, duabusve syllabis: de posteriori tam ejusdem linguae affixa & suffixa, quam graeca in Synalœpha, ut, *τίμα* pro *τιμα* (c). Verum enim vero ex his, sine respectu consequentiae, qualemcunque brevitatem perfectae linguae nos adjudicare, ne quis autemet. Requiritur quidem ad finem obtinendum commoditas brevitatsque; sed absque dispendio perspicuitatis, quae utique in discrimen vocaretur, si vocabula talia qualia in unum congererentur acervum, vel prolixiora minus prudenter contraherentur. Etenim hac ratione incideret in Syllam cupiens

(a) Fab. Quint. in Dial. C. XLI. (b) Hic consideratu quoque digna sunt verba Carpovii in med. pb. erit. C. II. §. 193 (seq. c) Corn. Schrev. Lex. Graec. ubi etiam de Li-

piens vitare Charybdin: immo, vera existerent ver-
ba Horatii: (d) *Dum brevis esse laboro, obscurus fio.*
Hactenus de utroque lingvæ exercitio conjunctim.

§. VIII.

Requirit lingvæ perfectio adhuc quædam in scri-
bendo speciatim criteria. Hæc, ut reliqua tan-
quam minoris pretii taceamus, sunt præcipue tria,
quorum diversa unius literæ pictura se primum
commendat. Ponamus, quamlibet literam unico
modo tantum scribendam; quantum vero confusi-
onis, immo, ambiguitatis sensus, intelligentiæ sem-
per inimicæ (a), inde emanaret? Omnes, vel saltem
plerique tum incerti essent, utrum nomen proprium,
an appellativum diceretur &c. Deinde, *ita divi-
dendæ sunt voces, quemadmodum id patitur earum origo
& compositio* (b); atque aderit insuper justa verba
inter distantia. Nam concatenata & permixta ver-
borum cohærentia plurimum sane difficultatis pa-
rit legenti, dum plura pro uno venditari possunt
verbo, adeoque in locum genuini auctoris sensus
alius, ab hoc longe abhorrens, substitui. Denique,
hæc spatia non semper erunt vacua; sed interdum
opus est, afficiantur signis majoris minorisve distin-
ctionis, quæ in primis faciunt, ut tum ipsam sensus
indolem, cum in quantum verba ad protasin vel
apodosin sint referenda, intelligere queat lector.
Regulæ dictorum ex fontibus Orthographorum lim-
pide

guris dictionis agitur. p. m. 245. (d) *De arte poet. v. 28.*

(a) *Canz. in Oratoria. ed. Tur. p. 267.* (b) *Quinctil.*

pide hauriuntur (c). Hic satis observare; talia signa esse necessaria; non tamen in quacunqve lingua plane eadem & similia, id quod vel sola Latinorum & Græcorum interpunctio evincit. De cætero, uti in loquendo adhibetur commoditas; ita in scribendo. Potest sic perfectio lingvæ scriptæ quandoqve etiam constare per expressionem priorum tantum literarum vel aliorum signorum. Exemplum suppeditarunt Romani, qui *Pr* pro *Praetor*. *S. P. Q. R.* pro *Senatus Populusque Romanus*, *Lub.* pro *lubens*, teste Heineccio, (d) scripsere. Et Mathematicis placet, ☉ solem, ☾ lunam, * stellam, idqve essentialiter, denotare. Observandum vero, de hisce scribendi modis erit conventum; alias enim periculum, ne lectoribus idem accidat, quod scribis, qui, compendiosæ LXX. interpretum scripturæ rudes, verba eorum in perversum detorserunt sensum (e). Plura quidem circa perfectæ lingvæ requisita essent monenda. Sed, quo etiam impedimenta ejus discussioni subiiciantur, hisce diutius immorari non vacat.

§. IX.

Sunt quidem permulta, quæ perfectioni lingvæ officiant; sed, vi §. V. in recensendis eidem maxime

inst. orat. L. I. C. 7. (c) Consul. Heineccii fund. stili cult. p. I. C. II. §. XX seqq. ubi de periodicis earumqve, justa distinctionis punctatione fusius agitur. (d) In Lib. nuper cit. p. I. C. I. §. IX. an. I. (e) M. Geret. in diff. 2. de Causis discrepantiarum versionis LXX. interpretum a textu originali p. 9.

xime noxiis adquiescimus. Horum primum locum occupat homonymia, s. diversus ejusdem vocis significatus. Quam spissæ tenebræ ei insint, omnis pervidet, modo pensitaverit, paucos ea esse sagacitate, & forsitan nullos, ut ejusmodi voce audita, quisnam sensus sit, probe intelligat. Exempli loco, Os mund / Os hren / *espace* spatium, atque *espace* instrum. typograph. & idem in aliis lingvis. Editis hinc vocibus, quis, quemnam induant sensum, sine cohærentia plurium, perspicit? Uterius, quam obscuritatem æquivoca adsciscunt, eandem expectandam arbitramur ex iis vocabulis, quæ uni rei primario, alterique secundo competunt. Debet lingua dives quidem esse verborum, quod quibusdam pro certo perfectæ lingvæ criterio venditare placuit (a); non vero menti multiplicatæ obnoxiorum. Tantum denique abest, ut licentiam nova cudendi nomina cuivis & sine amissi analogiæ indulgeamus, ut potius in lingua perfecta idem faciamus cum Cellario, de latina sic differente: (b)

Quam latinitatem haberemus, si analogia sufficeret fingendis & formandis vocabulis? Quilibet, qui ingenio non obtuso esset, aliquid adderet, quod sibi videretur conforme & analogum, atque ita brevi, in aliam formam & plane novam converteretur lingua. Atqui, interdum exceptionem patitur casus necessitatis: v. g. Si res nova inveniretur, demens omnino foret, eam sine nomine relinquere. Confirmavit illud Romuli pro sapia, dum cogitatis explicandis sufficientia non haberet

(a) Leg. Carpov, med. phil. erit. C. II. §. 100. (b) Cell.

bebat vocabula: ut *voluntarius* a voluntate, sic *voluptarius* non *volutarius* a voluptate &c. (c) Præsertim licet Philologis, ut veritatum inventoribus, ἀνομασίων (d), modo observentur verba Borrichii: (e) *Technica*, inquit, *Logicorum*, *Metaphysicorum*, *Physicorum* vocabula non abominamur, quamdiu intra certos se continent limites. Tot & pluribus sunt ipsa vocabula exoneranda nævis.

§. X.

EXtremo denique loco, & tanquam opellæ huic colophonem imposituri ipsum idioma terminis s. dialectum, quæ certus loquendi modus est, breviter discutiemus. Diversitas ejus est e lingua perfecta omnino delenda. Causam melius ostendit experientia, quam verba. Quivis enim concedit, verba, licet eadem sint, sed hic eo alibi alio modo pronuntiata, falces porrigere obscuritati (a): Nec mirum; siquidem non raro accidit, ut dialectus vel in alium prorsus verbum distrahat significatum, vel adeo insolitum reddat ut audiens dubius hæreat, utrum receptum an fictum sit verbum. Et manet hæc veritas immota, sive elevatio aut suppressio toni perverse imponitur pluribus conjunctim vel unico sejunctim vocabulo. Notum, quod

apud

Cur. post. prol. p. 9. (c) Funccius de virili aet. lat. ling. P. alt. C. VIII. §. V. (d) Müll. Log. C. 9. Lockius de intellectu humano L. 3. C. 1 seqq. Nec non Titius de arte cogitandi. C. 18. §. 43. (e) In Dissert. de stud. lat. purae. I. II. p. 172.

(a) *Med. Carpovii supra cit. C. 11. §. 132. idem intendit*

apud Græcos variæ existerint dialecti: ut *Attica*,
Jonica, *Dorica*, *Aeolica*, *Communis* & *Pœtica* (b). Quid
 vero de hac dialectorum diversitate sit tenendum,
 & in quantum Græcorum linguam existimentur
 reddidisse imperfectam, ex dictis patet, arbitramur.
 Plura de materie substrata dicerentur: at
 ejus dignitas, ingenii tenuitas & ipsa instituti ratio
 ea silentio involvere sudent, quæ a facundioribus,
 Tibi, Candide Lector, polliceri gestias. Interim
 rudi Minerva hic enucleata æqui bonique confulas.

(b) *Corn. Scher. Tab. dialectorum, ed. Dresd. & Lips. p. m. 944.*

Δόξα τῷ Τίτῳ.

Itt Herr AUCTIONEN.

Ut Menniskan siet sinnes wahl
 Wäst genom ord / i skrift och tahl /
 För andra kan förklara /
 En sak så är / som wårord får /
 Hos hwar och en / som tahl förstår /
 Och samning wil förswara.
 I förston war ihet allas wäl /
 Ut Herre / bonde / dräng och träht
 I allmänhet siet öfwa
 Ett Tungomähl ibland allt folk /
 Som ensamt war all menings tolt /
 Hwaraf man then kund' pröfwa.
 Men när wår' Säder allt för fräckt /
 Med Babels torn / som skulle räckt

Til Himmelen / fortfara;
 Så få the straxt för åhra we/
 För strafbar möda / skadan se/
 För enda Språk / en skara.
 Häraf ha wi den möda stor/
 Att Språket / som wår far och mor
 Sin barn i början lära /
 Ej hjälper nu mehr alla fram.
 Ett främmand' Språk i tabl och glam
 Of nytta gier och åhra.
 Ty är det pris och heder wårdt/
 Att man sig rättlig hafwer lärdt /
 Om **SPRÅKET** art at dömma /
 At röna des **FULLKOMMIGHET** /
 Så at man redigt kan och wet /
 Från slagg des sllfwer tömma.
 Utaf **EN** arbet synes lätt /
MIN BROR / hur' man på bästa sätt
 Här uti sig bör sticka.
 Då J / hwad fordras til ett Språk/
 Med prislig slit och hufwudbråk/
 Här wisen ut til pricka.
EN möda Him'len löhne så /
 Ut J härfore måge få
 En fördehl / som kan swara /
 Emot **EN** wål anlagde tid.
EN blifwe lyckan alltid blid!
 Then önskar / som wil wara
 Herr **AUCTORENS**

trogne wån och Brod

Gabriel Nylander. Vex. Smol.